

29. Raittiuslautakunnan toimisto

Yleistä. Alkoholijuomien voimakkaasti lisääntynyt kulutus ja siitä aiheutuneet ulkonaiset haitat olivat v:n 1971 aikana selvästi havaittavissa. Alkoholijuomien kulutus nousi edellisestä vuodesta 100-prosenttiseksi alkoholiksi muutettuna 9.8 % lisäyksen kohdistuessa nimenomaan väkeviin alkoholi-juomiin. Kulutuksen akuutit haitat ilmenivät paitsi katukuvassa myös poliisin tilastoista, joissa todetaan, että juopumuspidätykset lisääntyivät Helsingin osalta edelliseen vuoteen verrattuna n. 8 %:lla (kokonaisluku 69 258), alkoholi- ja keskiolutlakeja vastaan tehdyt rikokset n. 7 %:lla (5 283), alkoholin vaikutuksen alaisena tehdyt tapot n. 60 %:lla (9) ja törkeät pahoinpitelyt n. 15 %:lla (75). Pahoinpitelyjen osalta oli sen sijaan vähennystä n. 15 % (709).

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston käytännöllinen toiminta perustui 12.1.1971 hyväksytyyn lautakunnan valistustyötä koskevaan vuosityösuunnitelmaan. Suunnitelmaa toteutettiin mm. järjestämällä useita raittius-, tupakka- ja huumausaineita käsitteleviä oppituntisarjoja oppi- ja kansakouluissa, ylläpitämällä elokuvavälineistön lainaustoimintaa, välittämällä esitelmiä, luentoja ja puheita erilaisiin valistustilaisuuksiin, osallistumalla eri järjestöjen ja kaupungin muiden elimien kanssa laajaan päihdevalistuskampanjaan, levittämällä raittius- ja alkoholikysymystä käsitteleviä lehtiä ja muita julkaisuja erilaisiin kohteisiin sekä osallistumalla paikallisjärjestöjen, piirijär-

jestöjen tai keskusliittojen järjestämien tilaisuuksien järjestelyyn ja kustantamiseen. Lautakunnan toimisto julkaisi omaa, kuusi kertaa vuodessa ilmestyvää tiedotuslehteä, järjesti yksin tai yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen kanssa kursseja, toimeenpani raittiusjärjestöille ja niiden jäsenille aktiivointikilpailuja sekä jakoi kouluissa järjestettyjen kirjoitus- ym. kilpailujen parhaimmille osanottajille kirja- ym. erityispalkintoja.

Raittiustyötä tekevien järjestöjen toimintaa pyrittiin entiseen tapaan tehostamaan ja tukemaan. Raittiustyön tukemiseen varattua, lautakunnan käytettäväksi merkittyä määrärahaa oli yht. 152 800 mk, josta lautakunta päätöksellään 6.4. jakoi avustuksia yhteensä 84:lle raittiustyötä tekeväälle yhdistykselle, jaostolle tai muulle yhteisölle. Lisäksi lautakunta jakoi pienehköjä, 10–30 mk:n kurssiapurahoja sellaisille helsinkiläisille raittiusjärjestöjen jäsenille, jotka osallistuivat raittiuskeskusjärjestöjen toimeenpanemille kursseille ja anoivat sitä varten kurssiavustusta lautakunnalta. Raittiustyötä tekevien järjestöjen toimintaa tuettiin myös raittiustyönohjaajien ohjauskäynneillä, osallistumalla raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien palkkasuorituksiin myöntämällä niihin avustuksia sekä järjestämällä erityisesti raittiusjärjestöjen toimihenkilöille neuvottelu-, kurssi- ja ohjelmavihjetilaisuuksia.

Raittiuslautakunta osallistui entiseen tapaan myös yleisen raittiusviikon järjestely-

hin. Viikko järjestettiin yhteistoiminnassa Helsingin raittiusviikkotoimikunnan kanssa. Koska viikko oli järjestyksessään 50., järjestettiin viikon valtakunnallinen pääjuhla tällä kerralla Helsingissä 31.10.1971 Kansallisteatterin suurella näyttämöllä. Tehtävä oli sosiaali- ja terveysministeriön toimesta uskottu raittiuslautakunnalle ja sen toimistolle.

Raittiusviikon merkeissä järjestettiin edelleen 24 alkoholistien vastaanottotilaisuutta sekä »Ihminen puhtaaksi — aineet pois»-kampanja. Lisäksi toimeenpantiin erilaisia muita tilaisuuksia yhteistyössä eri järjestöjen kanssa.

Raittiusviikon mainontaa varten valmistettiin kaikkiaan 15 elokuvamainosta esitettäväksi 15 elokuvateatterissa sekä jaettiin 155 raittiusviikon julistetta, 170 raittiusviikko-ohjelmistoa, 8 400 alkoholijuomia ja keskiolutta käsittelevää esitettä, 650 Yliveto-julkaisua, 7 500 raittiusviikon tarra-merkkiä sekä yht. 625 raittiusmainoksia varustettua pikkupalkintoa ja mainosasettejä erilaisissa tilaisuuksissa.

Raittiuslautakunnan tehtäviin liittyviä alkoholilain valvonnan seuraamista koskevia toimenpiteitä toteutettiin, paitsi omina toimenpiteinä, myös v:n 1969 aikana perustetun Helsingin alueen raittius- ja alkoholiasioita käsittelevän neuvottelukunnan puitteissa. Pyydettyinä lausuntoina lautakunta käsiteli vuoden aikana 16 (ed.v. 15) anniskelu-oikeus-anomusta. Annetuissa lausunnoissa ei yhdeksän anomuksen osalta esitetty huomautuksia, mutta seitsemää anomusta uusiksi anniskelu-oikeuksiksi vastustettiin. Lautakunta antoi myös lausunnon valtuusto-aloitteesta asematunnelissa sijaitsevan alkoholimyymälän toiminnan lopettamiseksi; aloitetta puollettiin. Samoin lähetti lautakunta Alko Oy:lle esityksen eräiden alkoholimyymälöiden aukioloaikojen rajoittamisesta. Muista raittius- ja alkoholipoliittisista toimenpiteistä mainittakoon lautakunnan lähettämä esitys kaupungin huoltolautakunnalle asuntolan perustamiseksi perheettömille työssä

käyville miehille. Samoin toteutettiin päihdetarkkailua koskeva tutkimus yhteistyössä Nuorten Palvelun Helsingin päivystäjähdistyksen kanssa. Edelleen suoritettiin sosiaali- ja terveysministeriön kehotuksesta talousspriin myyntiä koskeva tarkkailu, jossa tarkkailun kohteena oli 65 talousspriitä myyvää kemikalio-, rauta- ja taloustarvikemyymälää.

Toimisto. Lautakunnan toimisto ja kokoushuoneisto sijaitsivat kertomusvuoden aikana elintarvikokeskuksen talossa, Helsinginkatu 24 A. Lautakunnan palveluksessa oli viisi vakinaista ja yksi tilapäinen viranhaltija.

Raittiusvalistustoiminta. Viranhaltijain ohjauskäyntejä raittius- ym. järjestöjen tilaisuuksiin, sosiaalsiin laitoksiin sekä kouluihin (ei oppitunteja) suoritettiin kertomusvuoden aikana 94 (116) kertaa. Harrastustoiminnan erityisohjaajia lähetettiin toimiston toimesta järjestöjen tilaisuuksiin 38 (40) tunniksi. Puheita, esitelmiä ja alustuksia (lukuun ottamatta omaa kurssitoimintaa) pidettiin viranhaltijain toimesta 110 (112) ja ulkopuolisten asiantuntijoiden toimesta 37 (26).

Erilaisia neuvottelutilaisuuksia joko yksin tai yhteistyössä eri järjestöpiirien kanssa järjestettiin 6 (6), joissa oli osanottajia yhteensä 239 (210).

Sen lisäksi, mitä erikseen on raittiusviikon tilaisuuksista mainittu, lautakunta ja sen toimisto osallistui 5 (5) valistustilaisuuden järjestämiseen, joissa osanottajia oli yht. 1 510 (2 260).

Eri raittiusjärjestöjen kustantamia kuukausi- ja aikakausjulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaalsiin laitoksiin, kirjastoihin, työmaaruokaloihin, ylioppilaskokelaille jne. yhteensä 626 (668) vuosikertaa sekä erityisnumeroita, joihin kuului myös raittiuskeskusjärjestöjen kustantamia lastenlehtiä yht. 2 960 (3 700) kpl. Raittiuskilpikirjoitusten erityispalkinnoiksi jaettiin kansakouluihin 320 (320) kirjaa. Raittiuslautakunnan toimiston ja raittiuspiirijärjestöjen yhteisjulk-

kaisua »Raittiustyön Kentältä» ilmestyi vuoden aikana kuusi numeroa yhteismäärältään 25 200 (25 200) kpl. Lehden toimitus ja jakelu suoritettiin toimistossa ja lehdet jaettiin ilmaisjakeluna raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille sekä eräille laitoksille ja järjestöille.

Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton, Raittiuden Ystävien, Autoilijain Raittiusliiton, Suomen Sosialidemokraattisen Raittiusliiton, Naisten Raittiuskeskuksen, Suomen Syöpäyhdistyksen, Mannerheimliiton ym. julkaisemia taitelehtisiä, julisteita jne. hankittiin ja jaettiin erilaisiin kohteisiin yht. 48 000 (31 200) kpl. Toimiston toimesta julkaistiin alkoholikysymystä käsittelevä taiteellinen 15 000 kpl:n painoksena. Se jaettiin pääasiassa huumausainevalistustoiminnan yhteydessä.

Kevätkauden aikana järjestettiin kansa- ja oppikouluissa yht. 230 (305) tupakka- ja huumausainekysymystä käsittelevää raittiusoppituntia. Niihin osallistui yht. 10 060 (25 038) oppilasta. Finlands Svenska Nykterhetsförbundin toimihenkilö piti lautakunnan kustantamana helsinkiläisissä ruotsinkielisissä oppi- ja kansalaiskouluissa yht. 21 oppituntia, joihin osallistui 950 oppilasta.

Toimiston lainaamoon, myös sen omaan valistustoimintaan, hankittiin vuoden aikana kolme uutta elokuvakopiota sekä tuotettiin Viihde-Kuva Oy:n valmistama »Te olette hylkiöitä» -niminen huumausaineita käsittelevä nuorisoelekuva. Lainauksia suoritettiin seuraavasti: elokuvakoneita 575 (612), elokuvakopioita 6 449 (6 109), kuultokuva-sarjoja 254, kuultokuva- ja rainaheittimiä 76 (101) ja valkokankaita 35 (12) lainauspäivää. Vuoden loppupuolella julistettiin yhteistoiminnassa Tampereen, Turun, Lahden, Oulun ja Porin raittiyslautakuntien sekä Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton kanssa terveitä ja raittiita elämäntapoja käsittelevä elokuvakäsikirjoituskilpailu, jonka tulosten käsittely siirtyi v:n 1972 puolelle.

Vuoden aikana järjestettiin joko yksin tai yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen

kanssa 9 (9) kurssia, joihin osallistui 240 (273) henkilöä. Lautakunta tuki erikseen Kansalaisjärjestöjen Raittius toiminnan Keskusliiton toimeenpanemia tuoremehukurseja Malmin tuoremehuasemalla.

Raittiusjärjestöjen ja niiden jäsenistön aktivoimiseksi järjestettiin seuraavat kilpailut: veikkaustietokilpailu varhaisnuorisokerhoille, kaupungintuntemuskilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille, liikennekilpailu raittiusjärjestöjen kilpailuryhmille ja aktivointi-kilpailu raittiusjärjestöille.

Helsingin alueen raittius- ja alkoholasioita käsittelevän neuvottelukunnan aloitteesta lautakunta järjesti yhteistyössä Kahvilaravintolaliiton kanssa keskiolutkahviloiden ja -baarien hoitajille kaksi keskiolutlakia ja keskioluen anniskelua koskevaa selostus- ja koulutustilaisuutta 22. ja 23.4. ja niihin osallistui yht. 100 henkilöä.

Lautakunta järjesti yhteistyössä Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin paikallisosaston kanssa eläkeläisiä koskevat raittius- ja alkoholipoliittiset päivät 15. ja 16.5., joihin osallistui yht. 86 henkilöä.

Edelleen lautakunta osallistui Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton toimeenpanemiin päihdepoliittisiin päiviin suorittamalla osan sen kustannuksista. Päivät pidettiin 14. ja 15.1. ja niihin osallistui 140 henkilöä.

Raittiusjärjestöväen aktivoimiseksi järjestettiin 23.5. Vuorilahden kesäkodilla Laajasalossa yhteistilaisuus (kevätempaus), jonne huonosta säästä huolimatta oli kokoon tunut n. 200-250 osanottajaa.

Lautakunnan toimeksiannosta suoritti Nuorten Palvelun Helsingin päivystäjäyhdistys koko kesän kestäneen päihdetarkkailun, joka kohdistettiin nuorten suosimiin ravintoloihin ja muihin huvipaikkoihin. Tutkimus koski nuorten käyttäytymistä po. paikoissa.

Avustukset. Lautakunta jakoi anomusten perusteella raittiuskeskusjärjestöjen kursseille osallistuville helsinkiläisille osanottajille kurssiavustuksia. Avustuksia anoi kaikkiaan

120 (134) henkilöä, joista 115:lle (118) myönnettiin avustus. Myönnettyistä avustuksista jätti 23 henkilöä avustuksensa käyttämättä. Avustusten yhteismäärä nousi 1 830 (2 115) mk:aan.

Avustuksia raittiustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta myönnettiin 84 (86) järjestölle yht. 152 800 (148 700) mk.

Avustuksia haki kaikkiaan 88 (90) järjestöä.

Menot ja tulot. Kaupungin v:n 1971 talousarvioon oli raittiuslautakunnan tileille merkitty yhteensä 223 002 (207 244) mk sekä avustuksia varten 152 800 (148 700) mk. Kaikkiaan lautakunta käytti omaan toimintaansa ja avustuksiin 370 888 (343 866) mk.